ULKOASIAINMINISTERIÖ MUISTIO
30.9.2016

Muistio on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa.

SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN KRIISINHALLINTAAN JA NOPEAN TOIMINNAN JOUKKOIHIN

1. Kriisinhallintaosallistumisesta yleisesti

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mukaan kansainvälisessä kriisinhallinnassa on kyse ulko- ja turvallisuuspoliittisesta vaikuttamisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Sotilaallisella kriisinhallinnalla kehitetään samalla puolustusvoimien omia suorituskykyjä ja valmiuksia. Puolustusvoimien näkökulmasta olisi tärkeää osallistua yhteen operaatioon perusyksikköä suuremmalla vahvuudella, jotta joukkokokonaisuuksien kouluttaminen ja harjoittaminen sekä kokemusten ja parhaiden käytäntöjen kerääminen olisi mahdollista. Siviilikriisinhallinnassa painottuu kohdemaiden kapasiteetin kehittäminen sekä oikeusvaltiokehityksen ja hyvän hallinnon tukeminen. Koulutustoiminta ja turvallisuussektorin kehittäminen korostuvat. Perinteisempien operaatioiden lisäksi Suomi osallistuu myös rajattuihin ja lyhytkestoisiin kriisinhallintatehtäviin.

Hallitusohjelman mukaisesti sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa keskitytään Suomen kannalta merkityksellisimpiin ja vaikuttavampiin operaatioihin. Suomen sotilaallista kriisinhallintaosallistumista on arvioitu kevään kriisinhallintakatsauksessa linjatulla tavalla. Arvioinnissa käytettiin kriteereinä mm. seuraavia kysymyksiä: Suomen kansainvälisen aseman ja puolustuskyvyn turvaaminen; Suomen osallistumisen koko suhteessa koko operaation vahvuuteen; Suomelle osoitetut tehtävät ml. vaikuttavuusnäkökulma; muu kontribuutio alueella eli kokonaisvaltainen näkökulma; mahdolliset yhteistyökumppanit, operaation kesto ja Suomen osallistumisen kesto.

Suomi osallistuu tällä hetkellä 13 sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon yhteensä noin 500 sotilaalla ja 20 siviilikriisinhallintaoperaatioon noin 100 asiantuntijalla. Eniten suomalaisia sotilaita on Lähi-idässä (UNIFIL, UNTSO ja UNDOF) sekä Irakissa. Siviilikriisinhallinnan osalta osallistuminen on suurinta Ukrainassa. Liitteenä on kartta Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan.

Vaikuttavuus

Harkinta osallistumisesta operaatioihin tehdään aina tapauskohtaisesti. Uusien operaatioiden käynnistyessä arvioidaan, onko Suomella tarjottavana tarvittavaa osaamista, miten Suomen viiteryhmän maat ovat osallistumassa ja mitä ulko- ja turvallisuuspoliittisia näkökohtia operaatioosallistumisessa tulisi huomioida. Lisäksi arvioidaan, miten operaatioon osallistuminen lisää Suomen kansallisen puolustuksen suorituskykyjen kehittämistä. Pääsääntöisesti pyritään määräaikaisiin osallistumispäätöksiin. Mikäli osallistumispäätös on voimassa toistaiseksi, tulisi määräajoin arvioida Suomen osallistumisen vaikuttavuutta.

Osallistuminen EU:n ja kansainvälisten järjestöjen operaatioihin kehittää monipuolisesti kansallista kriisinhallintaosaamista ja antaa näkyvyyttä. Osallistuminen erikokoisiin operaatioihin on pe-

rusteltua. Osallistuminen EU:n operaatioihin on keskeinen osa aktiivista osallistumista EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen. Länsimailta toivotaan vahvempaa osallistumista sekä joukoilla että erikoissuorituskyvyillä YK:n operaatioihin, mikä myös Suomen on huomioitava. Kansallisten suorituskykyjen kehittämiseksi on tärkeää osallistua myös Naton kriisinhallintaoperaatioihin, tämä vahvistaa Suomen Nato-kumppanuutta. Uudentyyppisillä, erilaisiin koalitioihin perustuvilla operaatioilla (esim. Yhdysvaltain johtama ISIL:n vastainen yhteenliittymä) tai kansainvälisten järjestöjen yhteisillä operaatioilla (esim. YK-OPCW) on merkittävä rooli kriisinhallinnassa.

Myös määrällisesti pienellä osallistumisella voi olla merkittävää vaikuttavuutta, esimerkiksi kun kyseessä ovat pienikokoiset operaatiot, kuten koulutus- ja sotilastarkkailijaoperaatiot, tai kun suomalainen toimii operaation keskeisissä johtotehtävissä. Toimiminen osana pohjoismaalais-baltialaista yhteistyötä antaa panoksellemme kokoaan suuremman vaikuttavuuden ja on poliittisesti tärkeää.

Malissa ja Somaliassa Suomi osallistuu useaan operaatioon. Tällaisissa tilanteissa arvioidaan kriisinhallintaosallistumisen vaikuttavuutta kokonaisuutena. Keskeistä on, mitä tehtäviä pienellä panoksella hoidetaan. Merkittävien operaatioiden johtotehtävien saaminen puoltaa osallistumista kokonaisvahvuudesta riippumatta.

Edellisen kriisinhallintakatsauksen jälkeen on päätetty lopettaa kaksi operaatio-osallistumista. Osallistuminen merirosvouden vastaiseen EUNAVFOR Atalanta -operaatioon Somalian rannikolla päättyy 31.12.2016 ja UNMOGIP-sotilastarkkailijaoperaatioon Intian ja Pakistanin raja-alueella 1.3.2017 mennessä. Päätökseen vaikuttivat mm. osallistumisen rajallinen vaikuttavuus kansallisten suorituskykyjen kehittämisessä sekä UNMOGIP:n osalta pitkittynyt operaatio. Näistä laaditaan vaikuttavuusarvioinnit, joissa huomioidaan tarvittavassa määrin myös itse operaatioiden tuloksellisuus ja vaikuttavuus.

Uusia sotilaallisen kriisinhallinnan osallistumispäätöksiä on tehty UNDOF-operaation ja Libyan kemiallisten aseiden hävittämisoperaation osalta. Libyan lyhytaikaisen osallistumisen päätöksenteossa käytettiin ensimmäistä kertaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 2 § 4 momentin toisen virkkeen mukaista menettelyä, jonka mukaan puolustusministeriö voi ulkoasianministeriötä kuultuaan päättää yksittäisten sotilaiden lähettämisestä rajattuihin sotilastehtäviin.

YK:n vuoden 2015 rauhanturvahuippukokouksen seuranta

Lontoossa järjestettiin 8.9.2016 Yhdysvaltain syksyn 2015 YK:n rauhanturvahuippukokouksen seurantakokous, jossa arvioitiin tehtyjen lupausten toimeenpanoa. Suomi on edennyt syksyn 2015 lupausten täyttämisessä seuraavasti:

1) Johtovaltiona toimiminen UNIFIL:n suomalais-irlantilaisessa pataljoonassa vuoden 2016 marraskuun loppuun asti 350 sotilaalla. Tämän jälkeen Suomi jatkaa osallistumista operaatioon noin 170 sotilaalla vuoden 2018 loppuun saakka. Tämä lupaus on toteutettu.

2) Osallistumisen kasvattaminen YK:n Malin MINUSMA-operaatiossa korkeintaan 20 sotilaaseen, ml. sotilastarkkailijoilla. Toimeenpano kansallisen päätöksen mukaisesti ei ole edennyt, mm. heikon turvallisuustilanteen ja aseettomiin tarkkailijoihin liittyvien riskien takia. Vaihtoehtoja päätöksen toimeenpanemiseksi selvitetään.

3) Lupaus liittyen YK:n rauhanturvaosaston tukipyyntöön suorituskykyjen käyttöön saamiseksi vuodelle 2017 on toteutettu. Suomi on ilmoittanut YK:n rauhanturvaamisen suorituskykyjen valmiusjärjestelmään (*UN Peacekeeping Capability Readiness System*) vuosille 2017–2018 joukkopoolin, joka koostuu rannikkojääkäriyksiköstä, erikoisjoukoista sekä suojelun erikoisosastosta (vuodesta 2018 alkaen).

4) Poliisiosallistumisen lisääminen YK-operaatioihin, tavoitteena 20 poliisia vuonna 2016. Suomi on onnistunut kasvattamaan osallistumista merkittävästi. YK on vahvistanut 18 sekondeeratun poliisin valinnat (UNMISS/Etelä-Sudan, UNMIL/Liberia, MINUSMA/Mali, MONUSCA/KDT Kongo, UNSOM/Somalia). Ensimmäiset asiantuntijat lähtevät operaatioon 5.10.2016 (UNSOM). Rekrytointivaiheessa on edelleen viisi poliisiehdokasta.

5) Afrikan rauhanturvaamiskoulutuksen tuen tehostaminen, erityisesti Itä-Afrikan valmiusjoukolle. Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen (PVKVK/FINCENT) yhteistyössä Kriisinhallintakeskuksen (CMC Finland) kanssa järjestämien kurssien määrää on kasvatettu. Suomi on lisäksi yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa jatkanut Itä-Afrikan valmiusjoukon (*Eastern Africa Stand-by Force,* EASF) henkilöstön kouluttamista. Suomi pyrkii myös sekondeeraamaan asiantuntijan Ghanassa sijaitsevaan rauhanturvakoulutuskeskukseen (*Kofi Annan Centre*).

2. Sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

Suomi on osallistunut EU:n koulutusoperaatioon EUTM Maliin sen alusta, vuodesta 2013 lähtien. Operaation mandaatti uudistettiin toukokuussa 2016 kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Samalla operaation rakennetta ja tehtäviä muutettiin. Muutokseen liittyneessä joukkojenmuodostamiskokouksessa Suomi sai aiemman 11 tehtävän sijaan ainoastaan kaksi tehtävää. Suomi jatkaa toistaiseksi tällä vahvuudessa. Kansallista osallistumispäätöstä (enintään 12 henkilöä) ei kuitenkaan tämän johdosta muuteta.

Suomi osallistuu YK:n Malin MINUSMA-operaatioon tällä hetkellä viidellä rauhanturvaajalla. Kansallinen osallistumispäätös on 20 sotilaalle, ja tarkoituksena oli, että lisäys tarkoittaisi ensisijaisesti sotilastarkkailijatehtäviä. Tarkkailijoiden asettaminen on haasteellista maan heikon turvallisuustilanteen ja aseistamattomille sotilastarkkailijoille aiheutuvien riskien takia. Suomi tarkastelee vaihtoehtoisia osallistumismuotoja kansallisen osallistumispäätöksen puitteissa. Suomi jatkaa voimassa olevien päätösten mukaisesti UNIFIL:n suomalais-irlantilaisessa pataljoonassa 30.11.2016 asti 350 sotilaalla. Pataljoonan johtovaltiovastuu luovutetaan Irlannille marraskuussa 2016, minkä jälkeen osallistumista jatketaan noin 170 sotilaalla vuoden 2018 loppuun asti. Osana Suomen vastausta Ranskan marraskuun 2015 terrori-iskujen jälkeiseen avunpyyntöön Suomi on vahvistamassa osallistumistaan operaatiossa 1.4.2017–31.8.2018 noin 160 sotilaan jääkärikomppanialla operaation ranskalaisessa reservipataljoonassa. Suomen UNIFIL-osallistuminen nousee yhteensä noin 330 sotilaaseen.

Suomi päätti osallistumisesta UNDOF-operaatioon 3.6.2016 alkaen yhden vuoden ajaksi enintään kolmella sotilaalla. Prikaatikenraali Mauri Koskela toimii operaatiossa apulaiskomentajana. Suomi osallistuu UNTSO-sotilastarkkailijaoperaatioon edelleen noin 20 sotilaalla. UNTSO antaa tukea UNIFIL- ja UNDOF-operaatioille.

Suomi osallistui Libyan kemiallisten aseiden hävittämisoperaatioon kahdella henkilöllä neuvonantaja- ja asiantuntijatehtävissä 24.8.–3.9.2016. OPCW:n valmistelema ja YK:n turvallisuusneuvoston valtuuttama operaatio perustui Libyan avunpyyntöön maassa jäljellä olevien kemiallisten

aseiden lähtöaineiden tuhoamiseksi. Suomi tuki Tanskan johtamaa merikuljetusoperaatiota, jossa kemikaalit kuljetettiin tuhottaviksi Eurooppaan. Kriisinhallintaosallistumisen lisäksi Suomi tukee Libyan kemiallisten aseiden hävittämistä puolella miljoonalla eurolla OPCW:n rahaston kautta.

Suomi jatkaa osallistumista Välimeren ihmissalakuljetuksen vastaiseen EUNAVFOR MED Sophia -operaatioon. Tasavallan presidentin 17.6.2016 tekemän päätöksen mukaisesti Suomi jatkaa osallistumista operaatioon enintään kymmenellä esikuntaupseerilla vuoden 2017 loppuun saakka. Alustarkastusosasto jatkaa operaatiossa marraskuun 2016 loppuun saakka, kuukauden pidempään kuin alkuperäisessä päätöksessä ennakoitiin.

EUNAVFOR MED Sophian mandaattia pidennettiin EU:ssa vuodella heinäkuun loppuun 2017. Mandaattia myös laajennettiin kattamaan Libyan rannikkovartioston ja laivaston kouluttaminen ja YK:n Libyan vastaisen asevientikiellon valvonta. Pääpaino on jatkossakin alkuperäisen mandaatin toimeenpanossa. Koulutusyhteistyössä tavoitteena on Libyan sitouttaminen ihmissalakuljetuksen vastaiseen toimintaan. Koulutuksella pyritään pohjustamaan operaation etenemistä seuraaviin vaiheisiin, toimintaan Libyan aluevesillä ja osin myös maaperällä.

Suomen osallistumisen jatkamisesta ja vahvistamisesta kansainvälisen ISIL:n vastaisen yhteenliittymän OIR-operaation turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa yhdellä vuodella 1.9.2016 alkaen päätettiin 29.4.2016. Suomen osallistumisen kokonaisvahvuus on noin 100 sotilasta, käsittäen jatkamisen koulutustehtävissä 50 sotilaalla ja osallistumisen neuvonantotoimintaan noin 50 sotilaalla. Mahdollisesta jatko-osallistumisesta linjataan keväällä 2017.

Muuta tukea Irakille jatketaan. Humanitaarisen ja vakauttamisavun tarve kasvaa, kun ISIL:n valtaamia alueita vapautetaan. Suomi lupasi aiemman tuen lisäksi Irakin apulupauskonferenssissa heinäkuussa 10 miljoonaa euroa lisätukea: 5 M€ miinanraivaustoiminnalle, 3 M€ YK:n vakauttamisrahastoille ja 2 M€ humanitaarista apua. Suomi osallistuu myös kansainvälisen ISIL:n vastaisen yhteenliittymän vierastaistelijaongelmaa käsittelevään työryhmään.

Naton ISAF:n seuraajaoperaatio Resolute Support Mission (RS) on tukenut Afganistanin turvallisuusjoukkojen kehittämistä viime vuoden alusta alkaen. RS-operaation oli määrä päättyä vuoden 2016 lopussa. Taustalla oli presidentti Obaman suunnitelma joukkojen vähentämisestä 2016 loppuun mennessä. Heikon turvallisuustilanteen vuoksi Yhdysvallat päätti säilyttää joukkojen määrän 8400 henkilössä. Varsovan huippukokouksessa päätettiin jatkaa RS-operaatiota vuoden 2016 jälkeen, edelleen ehtoperustaisesti ilman etukäteen päätettyä lopettamispäivämäärää. Operaatio siirtyy ns. joustavaan alueelliseen malliin. Koulutus- ja neuvonantotoiminta jatkuu myös maakunnissa, joskaan läsnäolo ei ole välttämättä pysyvää. Pohjoisen komentoalueen johtovaltio Saksa on jatkamassa nykyvahvuudella ja toivoo, etteivät muutkaan osallistujamaat vähentäisi joukkojaan. Operaation sopeuttamista arvioidaan Naton loppuvuoden ministerikokouksissa, kun syksyn kausiarviointia käsitellään. Huippukokouksessa päätettiin jatkaa Afganistanin turvallisuussektorin taloudellista tukea nykytasolla vuoteen 2020 saakka. RS-operaation jälkeisen turvallisuussektorin asiantuntijatuen (*enhanced Enduring Partnership,* eEP) valmistelua jatketaan.

Suomi jatkaa RS-operaatiossa olemassa olevan kansallisen päätöksen mukaisesti. Suomen panos on tällä hetkellä noin 30 sotilasta. Näistä osa toimii Kabulissa ja osa Saksan johtamalla pohjoisella komentoalueella. Pohjoisella komentoalueella toiminut suomalainen lääkintäryhmä ja sen kansallinen tukiosa pyritään kotiuttamaan vuoden 2016 loppuun mennessä yhtäältä ylläpitokustannuksiin ja toisaalta osallistumisesta saatavaan hyötyyn liittyvän arvion perusteella. Tämä supistus py-

ritään korvaamaan muulla vastaavankokoisella suorituskyvyllä. Suomi jatkaa tukeaan Afganistanin turvallisuussektorille vuosina 2018–2020 Chicagon lupauksen tasolla, 6 miljoonaa euroa vuosittain. Tästä 1,5 M€ kohdentuu armeijalle Naton rahaston kautta ja 4,5 M€ siviilipoliisille YK:n rahaston kautta.

Suomi on osallistunut Kosovon KFOR-operaatioon noin 20 henkilön vahvuudella. Suomi on asettanut operaatioon yhteysupseeriryhmän sekä esikuntahenkilöstöä. Operaation kehittymisen myötä sen tehtäviä ja kokonaisvahvuutta tarkastellaan vuoden 2017 aikana.

Suomi on osallistunut Bosnia-Hertsegovinan EUFOR Althea -operaatioon kahdeksan sotilaan vahvuudella. Suomi on kannattanut sotilasoperaation muuttamista koulutusoperaatioksi. Suomi jatkaa osallistumistaan operaatiossa, mutta vahvuutta on tarkoitus jatkossa supistaa.

On mahdollista, että Naton kumppanimaille tarjotaan osallistumismahdollisuutta Naton Sea Guardian -operaatioon, joka tukisi myös EUNAVFOR MED Sophia -operaatiota. Operaation tehtäväkenttään kuuluu mm. tilannetietoisuuden tukeminen, ihmissalakuljetuksen ja terrorismin torjuminen sekä merenkulun vapauden turvaaminen.

Vuoden 2016 sotilaallisen kriisinhallintaosallistumisen menojen (UM:n ja PLM:n pääluokat yhteensä) arvioidaan olevan yhteensä noin 93 miljoonaa euroa, josta 86 M€ oli budjetoitu kehysten puitteissa ja 7 M€ on lisämäärärahaa. Vuoden 2017 määräraha on 86 miljoonaa euroa, mihin on tarkoitus lisätä kehyksen ulkopuolelta 18 M€ kulu, joka muodostuu Suomen osallistumisesta UNIFILin ranskalaispataljoonaan. Vuonna 2018 kehysmääräraha on 88,6 M€, johon on tarkoitus niinikään lisätä ao. vuoden kulut osallistumisesta UNIFILin ranskalaispataljoonaan, 16,6 M€. Vuosina 2019–2020 kehysmääräraha on 67 M€ per vuosi. Käytäntönä on ollut, että kehykset suunnitellaan tehtyjen osallistumispäätösten pohjalta. Uudet operaatiot tai päätökset jatkaa osallistumista käynnissä oleviin operaatioihin rahoitetaan joko momentin varallaolorahasta tai lisätalousarviomenettelyn kautta. Lisärahoitustarpeisiin on varauduttava jatkossakin, tämä koskee erityisesti mahdollisia nopeasti esille nousevia osallistumiskysymyksiä.

3. Siviilikriisinhallintaoperaatiot

Kun vuonna 2015 Suomella oli operaatioissa kuukausittain keskimäärin 120 asiantuntijaa, on asiantuntijamäärä tämän vuoden alkupuoliskolla laskenut reiluun sataan asiantuntijaan. EU:n operaatioissa Suomi on edelleen väestömäärään suhteutettuna suurin asiantuntijoita lähettävä jäsenmaa.

Yli kolmannes Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta keskittyy Ukrainaan. Suurin osa asiantuntijoista, hieman yli 20, on Etyj:n monitorointimissiossa (SMM). Noin 700 tarkkailijasta yli 600 toimii Itä-Ukrainan alueella. SMM:llä on merkittävä rooli Minskin sopimusten toimeenpanon seurannassa. Sen toimintaedellytykset ovat ajoittain rajoitetut johtuen tarkkailijoiden liikkumisen esteistä ja turvallisuustilanteesta. Suomi osallistuu myös EU:n EUAM Ukraina -neuvonanto-operaatioon, jonka tehtävä on ei-sotilaallisten turvallisuusviranomaisten ja -rakenteiden neuvonanto ja kehittäminen.

EUPOL Afganistan -poliisioperaatio päättyy vuoden 2016 lopussa. Parhaillaan keskustellaan siitä, miten jatketaan pienimuotoisempaa tukea siviili- ja lähipoliisitoiminnan kehittämiseksi tähänastisten tulosten ja paikallisomistajuuden varmistamiseksi. EU:n oikeusvaltio-operaatio EULEX Kosovon mandaattia jatkettiin kesällä kahdella vuodella. EU:n tähän asti suurinta operaatiota supistetaan, ja tehtäviä siirretään Kosovon viranomaisten vastuulle, EU:n erityisedustajalle ja

komissiolle. Operaation perustehtävät lainvalvonta- ja oikeushallinnon tukemisessa säilyvät pitkälti ennallaan.

Suomalaispoliisien osallistumista YK-operaatioihin on lisätty merkittävästi. 18 suomalaispoliisia on valittu mm. Etelä-Sudanin UNMISS-, Malin MINUSMA-, Liberian UNMIL-, Somalian UNSOM-, ja KDT Kongon MONUSCO-operaatioissa. Tavoitteena on, että YK-siviilikriisinhallintaosallistuminen saadaan pysyvämmin nostettua korkeammalle tasolle.

Suomi on saanut lisää siviilikriisinhallintaoperaatioiden päällikkötehtäviä. Kirsi Henriksson valittiin EUCAP Sahel Niger -operaation päälliköksi ja Tuula Yrjölä Etyjin Tadžikistanin kenttäoperaation päälliköksi. Ennestään Suomella on päällikkötehtävä Makedonian Etyj-missiossa Skopjessa (Nina Suomalainen) ja EUPOL Afganistanissa (Pia Stjernvall).

Suomalaisista siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista naisia on 40 prosenttia, mikä on selvästi yli EU:n 20 prosentin keskiarvon. Naisten osuuden lisääminen kriisinhallinnassa ja operaatioiden johtotehtävissä on Suomelle tärkeä tavoite, ja se on toteutunut hyvin.

Suomen siviilikriisinhallintamääräraha oli vuosina 2013 ja 2014 17,4 M€, ja vuosina 2015 ja 2016 15,4 M€ vuodessa. Viime vuonna määräraha käytettiin täysimääräisesti. Vuodelle 2016 varatusta 15,4 M€ määrärahasta jää jonkin verran käyttämättä, johtuen mm. kansainvälisten siviilikriisinhallintaoperaatioiden henkilöstötarpeista ja eräiden suurten operaatioiden supistuksista. EU on lopettamassa kahta suurta operaatiota (EUPOL Afganistan ja EULEX Kosovo), eikä Etyjin Ukrainan SMM-operaatioon tällä hetkellä haeta uusia asiantuntijoita. Trendinä on, että EU:n siviilikriisinhallintaoperaatiot ovat entistä pienempiä ja tehtävät rajatumpia. EU-osallistumisessa painopiste on siirtymässä Afrikkaan, ja siellä kansalliseen rekrytointiin vaikuttavat haastavat toimintaympäristöt ja myös kielitaitovaatimukset.

4. Suomen osallistuminen koulutusyhteistyöhön sekä asiantuntija- ja materiaalituen antamiseen kolmansille maille

Koulutusvienti ja kohdealueen omien sotilaallisten suorituskykyjen kehittäminen on kasvava sotilaallisen kriisinhallinnan muoto. Suomi osallistuu viiteen sotilaskoulutusoperaatioon: EUTM Somalia, EUTM Mali, Resolute Support Mission (Afganistan) ja Operation Inherent Resolve (Irak). EUFOR Althea -operaatiolla Bosnia-Hertsegovinassa on toimeenpaneva mandaatti, mutta toiminta keskittyy pääasiassa koulutukseen.

Suomi tarjoaa Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen (PVKVK/FINCENT) ja Kriisinhallintakeskuksen (CMC Finland) kautta kriisinhallintakoulutusta YK:ssa, EU:ssa ja Natossa. Pyrkimyksenä on edelleen kehittää Afrikan alueelle kohdistuvaa koulutustoimintaa. Esimerkkinä tästä ovat vuoden 2015 kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kurssi Keniassa ja siviilien suojelukurssi Ruandassa, sekä tänä vuonna järjestetyt siviilien suojelukurssit Keniassa ja Seychelleillä.

YK

Suomi liittyi Kigalin siviilien suojeluperiaatteisiin (*Kigali Principles on the Protection of Civilians*) toukokuussa 2016. Ei-sitovan asiakirjan tavoitteena on vahvistaa siviilien suojelun toteutumista YK:n rauhanturvaoperaatioissa.

Suomi tukee UN WOMEN:n naisrauhanturvaajille suunnattua koulutuskurssia, joka järjestetään Keniassa marraskuussa 2016. Tavoitteena on lisätä naisten osuutta rauhanturvaoperaatioissa. Täl-

lä hetkellä naisten osuus operaatioiden sotilaskomponenteissa on noin kolme prosenttia. Suomen tuki on konkreettista pl 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) -agendatyötä.

EU

EU:n kumppanimaiden kapasiteettien kehittämistä koskevan aloitteen (*Capacity Building for Security and Development,* CBSD) toimeenpanossa on edetty. Komissio antoi heinäkuussa ehdotuksen EU:n vakautta edistävän rahoitusvälineen (*Instrument contributing to Stability and Peace,* IcSP) muuttamisesta niin, että siitä voitaisiin rahoittaa turvallisuus- ja puolustussektorin toimijoille annettavaa materiaalitukea. Suomen näkökulmasta ehdotus on tervetullut. EU on tukenut turvallisuussektorin kehittämistä kumppanimaissa jo pitkään. Koulutustoiminnan tulokset jäävät vajaiksi, ellei turvallisuusjoukkojen osaamisen lisäksi huolehdita myös joukkojen varustamisesta. EU:ssa valmistelu jatkuu ja mm. avoimia oikeudellisia kysymyksiä pyritään selvittämään.

Ulkosuhdehallinto ja komissio antoivat heinäkuussa yhteisen tiedonannon turvallisuussektorin reformien (*Security Sector Reform,* SSR) tukemisesta. Uusi kehysasiakirja kokoaa yhteen EU:n keinovalikoiman: YUTP- ja YTPP-välineet, kehitysyhteistyö- ja muut komission instrumentit sekä oikeus- ja sisäasioiden toimijat. Strategian on tarkoitus toimia kehyksenä myös CBSD-toimien toimeenpanolle.

Nato

Natolla on vakauden edistämistoimiin puolustus- ja turvallisuuskapasiteetin kehittämisen aloite (*Defence and Related Capacity Building,* DCB). Nato tukee kumppanimaita räätälöidyllä asiantuntija- ja koulutustuella. DCB-tukipaketit on hyväksytty Irakille, Jordanialle, Georgialle ja Moldovalle, ja Nato on jatkanut Libyan tukitoimien suunnittelua. Nato ilmoitti Varsovan huippukokouksessa tuen vahvistamisesta eteläisille kumppanimaille neljällä prioriteettialueella: terrorismin, pienaseiden laittoman leviämisen ja improvisoitujen räjähteiden (IED) torjunta sekä rajavalvonnan tehostaminen. Varsovassa Nato päätti Irakin turvallisuussektorin koulutuksen osittaisesta siirtämisestä Jordaniasta Irakiin.

Suomi osallistuu yhdessä muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa Naton DCB-toimintaan yhdellä asiantuntijalla koulutuksen suunnittelutehtävissä Georgian koulutuskeskuksessa (*Joint Training and Evaluation Center,* JTEC). Tässä kokoonpanossa keskustellaan mahdollisista uusista tukikohteista. Lisäksi Suomi jatkaa osallistumistaan Naton kumppanuusrahastoihin.

Eastern Africa Standby Force

Suomi tukee muiden Pohjoismaiden kanssa Afrikan unionin kriisinhallintakapasiteetin kehittämistä kouluttamalla Itä-Afrikan valmiusjoukon (*Eastern Africa Standby Force,* EASF) henkilöstöä. Vuonna 2016 Pohjoismaat tukevat lähes 30 koulutustapahtumaa yhdeksässä Itä-Afrikan maassa. Kesällä 2016 tehdyn pohjoismaisen selvityksen johtopäätös oli, että tuen jatkamista pidetään tarpeellisena. Siinä tulee keskittyä EASF:n operatiivisen suorituskyvyn ja oman koulutusjärjestelmän kehittämiseen. Jatkosta on määrä päättää NORDEFCO-puolustusministerikokouksessa marraskuussa.

5. Suomen osallistuminen nopean toiminnan joukkoihin

Tiivis puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen puolustusta ja turvallisuutta. Osallistuminen nopean toiminnan joukkojen toimintaan on osa Suomen puolustuksen kehittämistä ja puolustusyhteistyötä.

Naton nopean toiminnan joukot

Suomi on osallistunut Naton NRF-joukkojen täydentävään toiminaan vuodesta 2012 alkaen. Suomi on ilmoittanut vuodesta 2016 lähtien kaksi joukkoa Naton NRF-joukkopooliin. Vuodeksi 2017 joukkopooliin on ilmoitettu merivoimien alus ja maavoimien suojelun erikoisosasto sekä vuodeksi 2018 ilmavoimien valmiusyksikkö. Osallistumista vuodelle 2018 on ollut tarkoitus täydentää loppuvuodesta 2016, ja samassa yhteydessä on ollut tarkoitus linjata osallistumisesta vuosille 2019–2020. Vuodesta 2016 Suomen osallistuminen noudattaa uudistetun NRF:n mukaista osallistumista, mikä tarkoittaa sitä, että joukot ovat osa NRF:n FFG-joukkokokonaisuutta (*Follow-on Forces Group*). Jatkossa kyseeseen tulevat myös muut kumppanimaille avoimet joukkokokonaisuudet: *Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF) ja *Initial Follow-on Forces Group* (IFFG) sekä näiden joukkojen koulutus- ja harjoitusyhteistyöhön osallistuminen. Suomen kannalta on tärkeää hyödyntää kaikki kumppanimaille avoinna olevat mahdollisuudet puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi.

Euroopan unionin taisteluosastot

Suomi osallistuu parhaillaan Ison-Britannian johtaman Euroopan unionin taisteluosaston (EUBG) valmiusvuoroon. Taisteluosastoon osallistuvat Suomen ja Ison-Britannian lisäksi Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Suomi on asettanut taisteluosastoon tiedustelujoukkueen, ilmatulenjohtoryhmän, esikuntaupseereita ja tarvittavat tukielementit. Suomalaisjoukon vahvuus on noin 50 sotilasta. Valmiusvuoron jälkeen ulko- ja puolustusministeriö laativat arvion taisteluosasto-osallistumisen hyödyistä Suomelle. Arviossa tarkastellaan Suomen tavoitteenasettelua suhteessa taisteluosastokonseptiin ja nopean toiminnan kyvyn kehittämiseen eri kansainvälisten toimijoiden kanssa. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia Suomen jatko-osallistumiselle EU:n taisteluosastoissa. Tähän palataan kevään 2017 kriisinhallintakatsauksessa.

6. Naton kehysvaltiokonsepti

Suomi selvittää mahdollista osallistumistaan Naton kehysvaltiokonseptityöhön Ison-Britannian ja Saksan johtamissa maaryhmissä. Mahdollisuuksia arvioidaan osana nopean toiminnan joukkoihin osallistumisen kokonaisuutta, kahden- ja monenvälistä puolustusyhteistyötä ja kansallisen puolustuksen kehittämistä. Saksan johtamaan maaryhmään kuuluu 16 maata. Tavoitteena on kehittää monikansallisia eurooppalaisia suorituskykyjä ja muodostaa joukkokokonaisuuksia esimerkiksi kriisinhallinnan tarpeisiin. Ison-Britannian johtamassa kehysvaltioryhmässä on mukana 7 maata. *Joint Expeditionary Force* -joukkopoolin (JEF) tavoitteena on tukea osallistujamaiden suorituskykyjen kehittämistä sekä Naton ja EU:n toimintakykyä.

7. EU:n kriisinhallintaharjoitus

Euroopan unionin Multilayer 2016 (ML16) -kriisinhallintaharjoitus järjestetään EU:n ulkosuhdehallinnon johtamana 13.9.–20.10.2016. Tämä EU:n laajin päätöksenteko- ja suunnitteluharjoitus toteutetaan kaikissa jäsenmaissa nyt kolmannen kerran. Se keskittyy EU:n kykyyn vastata nopeasti kehittyvään kriisiin kokonaisvaltaisesti. Harjoitukseen osallistuu EU:n ulkosuhdehallinnon, neuvoston, neuvoston sihteeristön, komission, jäsenmaiden ja relevanttien EU-delegaatioiden

edustajia sekä Saksan harjoituksen käyttöön asettamat operaatio- ja joukkoesikunta. Suomesta mukana ovat ulkoasiain-, puolustus- ja sisäministeriöt, valtioneuvoston kanslia sekä Pääesikunta. Keskeisessä roolissa on myös Brysselin EU-edustusto.

LIITE: Kartta Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan